

21994A1223(16)

23.12.1994

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

L 336/191

1B LISA**TEENUSTEKAUBANDUSE ÜLDLEPING****LIKMED,**

tõdedes teenustekaubanduse tähtsuse suurenemist maailmamajanduse kasvus ja arengus;

soovides kehtestada teenustekaubanduses mitmepoolselt kokkulepitud põhimõtted ja reeglid laiendamaks teenustekaubandust selguse ja järkjärgulise liberaliseerimise tingimustes ning kasutada neid edendamaks kõikide kaubanduspartnerite majanduskasvu ja arengumaade arengut;

soovides järk-järgult saavutada teenustekaubanduse varasem ulatuslik liberaliseerimine mitmepoolsete läbirääkimiste järjestikuste voorude abil, mille siht on soodustada kõikide osavõtjate huve vastastikuse kasulikkuse alusel ning tagada õiguste ja kohustuste üldine tasakaal, arvestades samal ajal piisavalt riikliku poliitika eesmärke;

tunnustades liikmete õigust reguleerida olemasolevaid ja kehtestada uusi teenuste osutamise eeskirju oma territooriumil riikliku poliitika eesmärkide täitmiseks ja silmas pidades eri maade teeninduseeskirjade arengu ebaühtlust, arengumaade erilist vajadust kasutada seda õigust;

soovides hõlbustada arengumaade kasvavat osalust teenustekaubanduses ja nende teenusteespordi laienemist, muu hulgas tugevdades kohalike teenuste mahtu, tõhusust ja konkurentsivõimet;

eriti arvesse võttes vähimarenenud maade tõsiseid raskusi, silmas pidades nende erilist majandusolukorda ning arengu-, kaubandus- ja finantsvajadusi,

LEPIVAD KOKKU JÄRGMISES:**I JAGU****KOHALDAMISALA JA MÄÄRATLUS***Artikkel I***Kohaldamisala ja määratlus**

1. Käesolevat lepingut rakendatakse liikmete meetmete puhul, mis mõjutavad teenustekaubandust.

2. Käesolevas lepingus on teenustekaubandus määratletud kui teenuse osutamine:

- a) ühe liikme territooriumilt mis tahes teise liikme territooriumile;
- b) ühe liikme territooriumil mis tahes teise liikme teenusetarbijale;
- c) ühe liikme teenuseosutaja poolt kaubandusliku kohaloleku kaudu mis tahes teise liikme territooriumil;
- d) ühe liikme teenuseosutaja poolt selle liikme füüsiliste isikute viibimise kaudu mis tahes teise liikme territooriumil;

3. Käesolevas lepingus:

a) tähendavad "liikmete meetmed" meetmeid, mida on võtnud:

i) kesk-, piirkondlik või kohalik valitsus ja võimuorgan;

ii) valitsusväline organ kesk-, piirkondliku või kohaliku valitsuse või võimuorgani delegeeritud volitusi kasutades.

Täites oma lepingujärgseid kohustusi tuleb igal liikmel rakendada selliseid kättesaadavaid põhjendatud meetmeid, mis tagavad kohustustest kinnipidamise tema territooriumil piirkondliku ja kohaliku valitsuse ja võimuorgani ning valitsusvälise organi poolt;

b) "teenused" hõlmavad kõikide teenindusalade kõiki teenuseid, välja arvatud teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel;

c) "teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel" tähendavad kõiki teenuseid, mida ei pakuta kaubanduslikel alustel ega konkureerides ühe või mitme teenuseosutajaga.

II JAGU

ÜLDKOHUSTUSED JA -PÕHIMÕTTED

Artikkel II

Enamsoodustusrežiim

1. Iga liige võimaldab viivitamata ja tingimusteta mis tahes käesoleva lepinguga hõlmatud meetme puhul teise liikme teenusele ja teenuseosutajale režiimi, mis ei oleks vähem soodus kui mis tahes teise maa vastavale teenusele või teenuseosutajale võimaldatud režiim.

2. Liige võib säilitada lõikega 1 vastuolus oleva meetme tingimusel, et see meede on kantud lissasse II artikli erandite kohta ja vastab lisa tingimustele.

3. Käesoleva lepingu sätteid ei tõlgendata nii, et need takistaksid liiget andmast või kohaldamast eeliseid naabermaadele, et hõlbustada kohapeal toodetud ja tarbitud teenuste vahetamist, mis piirub kõrvuti asetsevate piirialadega.

Artikkel III

Selgus

1. Välja arvatud eriolukorrad, tuleb igal liikmel avaldada kohe või hiljemalt meetmete jõustumisel kõik asjakohased üldrakendatavad meetmed, mis liituvad käesoleva lepingu toimimisega või mõjutavad seda. Liikme poolt alla kirjutatud rahvusvahelised lepingud, mis puudutavad teenustekaubandust või mõjutavad seda, tuleb samuti avaldada.

2. Kui lõikes 1 viidatud avaldamine ei ole võimalik, tuleb vastav teave teha teisiti avalikult kättesaadavaks.

3. Iga liige informeerib viivitamata ja vähemalt üks kord aastas teenustekaubanduse nõukogu igast uuest seaduse, määruuse või haldusjuhendi kehtestamisest või olemasolevate muudatusest, mis mõjutavad oluliselt teenustekaubandust, mida hõlmavad liikme käesoleva lepingu järgsed erikohustused.

4. Iga liige vastab viivitamata mis tahes teise liikme asjaomase teabe taotlusele mis tahes tema üldrakendatava meetme või rahvusvahelise lepingu kohta lõikes 1 mainitud tähenduses. Samuti asutab iga liige üks või mitu teabekeskust, et taotluse korral anda teistele liikmetele asjaomast infot nii kõigis niisugustes kü-

simustes kui ka küsimustes, mille kohta kehtib lõikes 3 sätestatud teatamisnõue. Need teabekeskused asutatakse kahe aasta jooksul alates WTO asutamislepingu (käesolevas lepingus "WTO leping") jõustumise kuupäevast. Iga arengumaaliikmega võib kokku leppida sobivalt paindliku tähtaja, mille jooksul tuleb teabekeskused asutada. Teabekeskused ei pruugi olla seaduste ja määruste hoiukohaks.

5. Iga liige võib teha teenustekaubanduse nõukogule teatavaks mis tahes teise liikme meetme, mis tema arvates mõjutab käesoleva lepingu toimimist.

Artikkel IIIbis

Konfidentsiaalse teabe avalikustamine

Miski käesolevas lepingus ei kohusta liiget esitama konfidentsiaalset teavet, mille avalikustamine takistaks seaduse täitmist või oleks muul viisil vastuolus üldsuse huvidega või mis kahjustaks teatud riigi- või eraettevõtete seaduslikke kaubandushuve.

Artikkel IV

Arengumaade kasvav osalus

1. Arengumaaliikmete kasvavat osalust maailmakaubanduses hõlbustatakse käesoleva lepingu III ja IV jao kohaselt võetud liikmete kokkuleppeliste erikohustuste abil, mis on seotud:

- a) kohalike teenuste mahu, tõhususe ja konkurentsivõime suurendamisega, muu hulgas tehnoloogiale ligipääsu kaudu kaubanduslikul alusel;
- b) nende ligipääsu parandamisega turustuskanalitele ja teabevõrkudele;
- c) turulepääsu liberaliseerimisega neil teenindusaladel ja neis tarneviisides, mille vastu arengumaaliikmetel on ekspordihuvi.

2. Arenenud liikmesmaadel ja võimaluse piires teistel liikmetel tuleb kahe aasta jooksul alates WTO lepingu jõustumise kuupäevast asutada kontaktkeskused hõlbustamiseks arengumaaliikmete teenuseosutajate ligipääsu oma vastavate turgudega seotud infole, mis puudutab:

- a) teenuseosutamise kaubandus- ja tehnilisi aspekte;
- b) erialase kvalifikatsiooni registreerimist, tunnustamist ja omandamist;

c) teenindustehnoloogia kättesaadavust.

3. Lõigetes 1 ja 2 sätestatud täites tuleb vähimarenenud liikmesmaadele anda eriline eelistus. Iseäranis tuleb arvesse võtta vähimarenenud maade tõsiseid raskusi aktsepteerida kokkuleppelisi erikohustusi, silmas pidades nende erilist majandusolukorda ning arengu-, kaubandus- ja finantsvajadusi.

Artikkel V

Majandusintegratsioon

1. Käesolev leping ei takista ühelgi liikmel olemast osaline või liituda lepinguga, mis liberaliseerib teenustekaubandust kahe või enama lepinguosalise vahel, tingimusel et selline leping:

a) hõlmab sisuliselt teenindusalasid ⁽¹⁾ ja

b) sätestab sisuliselt igasuguse diskrimineerimise puudumise või kõrvaldamise XVII artiklis osutatud tähenduses kahe või enama lepinguosalise vahel punkti a alla kuuluvatel teenindusaladel järgmisel viisil:

i) kõrvaldades olemasolevad diskrimineerivad meetmed ja/või

ii) keelustades uued või diskrimineerivad meetmed

kas lepingu jõustumisel või põhjendatud tähtaja jooksul, välja arvatud XI, XII, XIV ja XIVbis artiklis lubatud meetmed.

2. Hinnates, kas lõike 1 punkti b tingimused on täidetud, võib arvesse võtta sõlmitud lepingu suhet laiema majandusintegratsiooni protsessiga või kaubanduse liberaliseerimisega asjaomaste maade vahel.

3. a) Kui arengumaad on sellise lepingu osalised, millele on osutatud lõikes 1, tuleb lõikes 1 esitatud tingimuste täitmise suhtuda paindlikult, eriti selle punkti b, arvestades nii asjaomaste maade üldist kui ka üksikute teenindusalade ja nende allsektorite arengutaset.

b) Kui on sõlmitud lõikes 1 viidatud tüüpi leping, mille osalisteks on ainult arengumaad, võib lõikest 6 hoolimata soodsamat režiimi võimaldada juriidilistele isikutele, kes on niisuguste lepinguosaliste füüsiliste isikute omanduses või kontrolli all.

4. Iga lõikes 1 viidatud leping kavandatakse lepinguosaliste omavahelise kaubanduse hõlbustamiseks ja see ei tohi mis tahes teise lepinguvälise liikme suhtes tõsta vastava teenindusala või selle allsektori üldist teenustekaubandustõkete taset võrreldes enne lepingut kehtinud tasemega.

5. Kui liige kavatseb lõikes 1 viidatud mis tahes lepingut sõlmitades, laiendades või olulisi muudatusi tehes kõrvaldada või muuta erikohustust vastuolus oma loendis toodud tingimustega, tuleb tal vähemalt 90 päeva enne seda esitada teade vastava muudatuse või kõrvaldamise kohta, rakendades XXI artikli lõigetes 2, 3 ja 4 sätestatud protseduure.

6. Mis tahes teise liikme teenuseosutajal, kes on lõikes 1 viidatud lepingu osalise seaduste järgi asutatud juriidiline isik, on õigus kõnealuses lepingus lubatud režiimile tingimusel, et tal on sellise lepingu osaliste territooriumil oluline äritegevus.

7. a) Liikmetel, kes on lõikes 1 viidatud mis tahes lepingu osalised, tuleb sellisest lepingust, selle lepingu laiendamisest või olulisest muutmisest viivitamata teatada teenustekaubanduse nõukogule. Samuti tuleb neil teha nõukogule kättesaadavaks selline asjakohane info, mida ta võib nõuda. Nõukogu võib moodustada toimkonna vaatamiseks läbi sellist lepingut, selle lepingu laiendamist või muutmist ja andmaks nõukogule aru, kas leping vastab käesolevale artiklile.

b) Liikmetel, kes on osalised lõikes 1 viidatud mis tahes lepingus, mida täidetakse tähtajaliselt, tuleb teenustekaubanduse nõukogule anda regulaarselt aru selle täitmise kohta. Selliste aruannete läbivaatamiseks võib nõukogu moodustada toimkonna, kui ta seda vajalikuks peab.

c) Punktides a ja b viidatud toimkondade aruannetele tuginedes võib nõukogu anda toimkondadele soovitusi, mida ta peab asjakohaseks.

⁽¹⁾ Selle tingimuse all mõeldakse teenindusalade arvu, mõjustatud kaubanduse mahtu ja tarneviise. Selle tingimuse täitmiseks ei tohiks lepingud a priori välistada ühtegi tarneviisi.

8. Liige, kes on lõikes 1 viidatud mis tahes lepingu osaline, ei või taotleda kompensatsiooni selle kaubandusliku kasu eest, mis selle lepingu järgi võib tuleneda teisele liikmele.

Artikkel Vbis

Tööturgude integratsioonilepingud

Käesolev leping ei takista ühelgi oma liikmel olemast osaline kas kahe või enama lepinguosalise vahel sõlmitud tööturgude täieliku integreerimise ⁽¹⁾ lepingus tingimusel, et selline leping:

- a) vabastab lepinguosaliste kodanikud elamis- ja tööloanoõudest;
- b) on teenustekaubanduse nõukogule teatavaks tehtud.

Artikkel VI

Omamaine reguleerimine

1. Iga liige tagab, et teenindusalal, kus on võetud erikohustusi, hallatakse kõiki teenustekaubandust mõjutavaid üldrakendatavaid meetmeid põhjendatud, objektiivsel ja erapooletul viisil.

2. a) Iga liige peab ülal või asutab niipea kui võimalik kohtu, vahe- ja halduskohtu või määrab protseduurid, mis võimaldavad kahju kannatanud teenuseosutaja taotlusel teenustekaubandust mõjutavate haldusotsuste viivitamatut läbivaatamist ja kui õigustatud, võimaldada asjakohaseid abinõusid. Kui sellised protseduurid sõltuvad organist, kellele on usaldatud haldusotsuste tegemine, tuleb liikmel tagada, et protseduurid tõepoolest tagaksid objektiivse ja erapooletu läbivaatamise.

b) Punkti a sätteid ei tõlgendata nii, et liige on kohustatud asutama eespool nimetatud kohtuid või määrama protseduure juhul, kui see oleks vastuolus tema põhiseadusliku struktuuri või õigussüsteemi olemusega.

3. Kui selleks et osutada teenet, mille kohta on võetud erikohustus, nõutakse luba, tuleb liikme pädeval organil põhjendatud aja jooksul pärast seda, kui taotlus on esitatud, mis on riigisest seaduste ja eeskirjade järgi tunnistanud terviklikuks, informeerida taotlejat taotlust puudutavast otsusest. Taotleja nõudel peavad liikme pädevad organid põhjendamatu viivitamiseta teatama, millises käsitlusjärgus taotlus on.

⁽¹⁾ Selline integratsioon tagab tüüpiliselt asjaomaste lepinguosaliste kodanike õiguse pääseda vabalt lepinguosaliste tööturgudele ning hõlmab palgatingimusi, muid töötingimusi ja sotsiaaltoetusi puudutavaid meetmeid.

4. Kindlustamaks, et kvalifikatsiooninõuete ja protseduuride, tehniliste standardite ja litsentsinõuete seotud meetmed ei tekitaks teenustekaubandusele tarbetuid tõkkeid, tuleb teenustekaubanduse nõukogul asjakohaste organite abil, mida ta võib luua, välja töötada vajalikud põhimõtted. Nende põhimõtete eesmärk on tagada, et niisugused nõuded muu hulgas:

- a) põhinevad objektiivsetel ja selgetel kriteeriumidel, nagu pädevus ja võime osutada teenust;
- b) ei ole koormavamad kui vajalik kvaliteetse teenuse kindlustamiseks;
- c) ei ole ise litsentsimisprotseduuride puhul teenuse pakkumise kitsenduseks.

5. a) Teenindusalal, kus liige on võtnud erikohustusi, ei rakendata niikaua, kui pole jõustunud lõike 4 põhjal nendel teenindusaladel väljatöötatud põhimõtted, litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõudeid ning tehnilisi standardeid, mis tühistaksid või kahjustaksid eespool mainitud erikohustusi viisil:

- i) mis ei ole kooskõlas lõike 4 punktides a, b või c mainitud kriteeriumidega ja
- ii) mida põhjendatult ei oleks võinud oodata sellelt liikmelt ajal, kui asjaomastel teenindusaladel need erikohustused võeti.

b) Määrates kindlaks, kas liikme tegevus on vastavuses lõike 5 punkti a kohustusega, võetakse arvesse asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide ⁽²⁾ rahvusvahelisi standardeid, mida see liige on rakendanud.

6. Teenindusalal, kus erikohustusi võetakse spetsialistiteenuste puhul, tuleb igal liikmel sätestada piisavad protseduurid teise liikme spetsialistide pädevuse kontrollimiseks.

Artikkel VII

Tunnustamine

1. Oma teenuseosutajatele loa andmise, nende litsentsimise või tõendamise standardite või kriteeriumide täielikuks või osaliseks

⁽²⁾ Sõnaühend "asjaomased rahvusvahelised organisatsioonid" viitab rahvusvahelistele organitele, mille liikmeks võivad olla vähemalt kõigi WTO liikmete asjaomased organid.

täitmiseks ning vastavalt lõike 3 nõuetele võib liige tunnustada teatud maal omandatud haridust või kogemusi, seal täidetud nõudeid või väljastatud litsentse või tõendeid. Selline tunnustus, mileni võib jõuda kas ühtlustamise teel või muul viisil, võib põhineda asjaomase maaga sõlmitud lepingul või kokkuleppel või olla kohaldatud iseseisvalt.

2. Liikmel, kes on sellist liiki olemasoleva või tulevase lepingu või kokkuleppe osaline, nagu on viidatud lõikes 1, tuleb anda teistele huvitatud liikmetele piisav võimalus läbi rääkida sellise või sellisega võrreldava lepingu või kokkuleppega liitumise üle. Kui liige kohaldab tunnustust iseseisvalt, tuleb tal anda mis tahes teisele liikmele piisav võimalus näidata, et tema territooriumil saadud haridust, kogemusi, litsentse või tõendeid või täidetud nõudeid tuleks tunnustada.

3. Liige ei tohi võimaldada tunnustamist viisil, mis põhjustaks maade vahel diskrimineerimist, rakendades tema standardeid või hindamiskriteeriume teenuseosutajate tegevusloa, litsentside või tunnustuse andmiseks või looks teenustekaubanduse varjatud piirangu.

4. Igal liikmel tuleb:

a) 12 kuu jooksul alates WTO lepingu jõustumise kuupäevast tema suhtes informeerida teenustekaubanduse nõukogu oma olemasolevatest tunnustusmeetmetest ja teatada, kas need meetmed põhinevad sellist liiki lepingutel või kokkulepetel, millele on viidatud lõikes 1;

b) informeerida teenustekaubanduse nõukogu nii vara kui võimalik sellist liiki lepingu või kokkuleppe üle läbirääkimiste alustamisest, nagu on viidatud lõikes 1, et anda mis tahes teisele liikmele piisav võimalus näidata huvi osaleda läbirääkimistel, enne kui need jõuavad sisulisse faasi;

c) viivitamata informeerida teenustekaubanduse nõukogu uute tunnustusmeetmete vastuvõtmisest või olemasolevate olulisest muutmisest ja teatada, kas need meetmed põhinevad sellist liiki lepingul või kokkuleppel, millele on viidatud lõikes 1.

5. Kui sobib, peaks tunnustus põhinema mitmepoolselt kokku lepitud hindamiskriteeriumidel. Asjakohasel juhul tuleb liikmetel töötada koos asjaomaste valitsustevaheliste ja valitsusväliste organisatsioonidega, et luua ja kehtestada tunnustamise ühised rahvusvahelised standardid ja kriteeriumid ning ühised

rahvusvahelised standardid asjaomaste teenindusalade ja ametite praktiseerimise kohta.

Artikkel VIII

Monopolid ja teenuse ainuosutajad

1. Igal liikmel tuleb kindlustada, et monopolne teenuseosutaja, pakkudes vastaval turul monopolset teenust, tegutseb tema territooriumil viisil, mis ei ole vastuolus selle liikme II artikli järgsete kohustuste ja erikohustustega.

2. Kui liikme monopolne teenuseosutaja konkureerib otse või tütarettevõtte kaudu teenuse osutamise pärast väljaspool oma monopolsete õiguste ulatust ja asjaomase liikme erikohustustega seotud alal, tuleb liikmel tagada, et selline teenuseosutaja ei kuritarvitaks oma monopolset seisundit, tegutsedes tema territooriumil viisil, mis oleks vastuolus kõnealuste kohustustega.

3. Sellise liikme taotlusel, kellel on põhjust arvata, et mis tahes teise liikme monopolne teenuseosutaja tegutseb vastuolus lõigete 1 ja 2, võib teenustekaubanduse nõukogu nõuda liikmelt, kes on sellise osutaja asutanud, säilitanud või talle tegevusloa andnud, erinfot asjakohase tegevuse kohta.

4. Kui pärast WTO lepingu jõustumise kuupäeva liige annab monopolised õigused osutada tema erikohustustega hõlmatud teenust, tuleb sellel liikmel teatada sellest teenustekaubanduse nõukogule hiljemalt kolm kuud enne monopolsete õiguste kavatsavat andmist ja kohaldada XXI artikli lõigete 2, 3 ja 4 sätteid.

5. Käesoleva artikli sätteid tuleb rakendada ka teenuse ainuosutajate puhul, kui liige kas formaalselt või tegelikult a) volitab või moodustab väikese hulga teenuseosutajaid ja b) sisuliselt välistab nende osutajate vahelise konkurentsi oma territooriumil.

Artikkel IX

Äritavad

1. Liikmed tõdevad, et teatavad muud teenuseosutajate äritavad kui VIII artiklis mainitud, võivad kammitseda konkurentsi ja sellega piirata teenustekaubandust.

2. Igal liikmel tuleb mis tahes teise liikme taotluse korral olla valmis konsulteerima lõikes 1 viidatud äritavade kõrvaldamiseks. Liikmel, kelle poole pöörduetakse, tuleb sellist taotlust täielikult ja mõistvalt arvesse võtta ja teha koostööd, pakkudes avalikult kättesaadavat mittekonfidentsiaalset asjassepuutuvat infot kõnealuse

küsimuse kohta. Liikmel, kelle poole pöördutakse, tuleb esitada ka muud kättesaadavat infot seda taotlevale liikmele, olenevalt tema riigisisestest seadustest ja taotleva liikme poolt info konfidentsiaalsuse tagamist puudutava rahuldava lepingu sõlmimisest.

Artikkel X

Erakorralised kaitsemeetmed

1. Mittediskrimineerimise põhimõtte alusel peetakse erakorraliste kaitsemeetmete üle mitmepoolseid läbirääkimisi. Nende läbirääkimiste tulemused peavad jõustumata hiljemalt kolm aastat pärast WTO lepingu jõustumise kuupäeva.

2. Enne lõikes 1 viidatud läbirääkimiste tulemuste jõustumist võib iga liige XXI artikli lõike 1 sätetest hoolimata teatada teenustekaubanduse nõukogule oma kavatsusest muuta või tühistada erikohustus üks aasta pärast selle kohustuse jõustumist, tingimusel et liige põhjendab nõukogule, miks muudatuse või tühistamisega ei saa oodata XXI artikli lõikes 1 sätestatud kolme aasta möödumiseni.

3. Lõike 2 sätted kaotavad kehtivuse kolm aastat pärast WTO lepingu jõustumise kuupäeva.

Artikkel XI

Maksed ja ülekanDED

1. Liige ei tohi rakendada piiranguid rahvusvahelistele ülekanetele ja jooksvatest tehingutest tulenevatele maksetele, mis on seotud tema erikohustustega, välja arvatud XII artiklis vaadeldud olukordades.

2. Käesolev leping ei tohi mingil viisil mõjutada Rahvusvahelise Valuutafondi liikmete õigusi ja kohustusi, mis on sätestatud fondi põhikirjas, kaasa arvatud põhikirjaga kooskõlas olevate valuutatehingute kasutamine, tingimusel et liige ei tohi seada ühelegi kapitalitehingule piiranguid, mis on selliste tehingute puhul vastuolus tema erikohustustega, kui see ei toimu XII artikli põhjal või fondi taotlusel.

Artikkel XII

Piirangud maksebilansi kaitseks

1. Kui liiget on tabanud või teda ähvardavad tabada olulised maksebilansiraskused või välised finantsraskused, võib ta rakendada või säilitada piiranguid teenustekaubanduses, mille suhtes ta on

võtnud endale erikohustusi, sealhulgas nende kohustustega seotud tehingute maksete ja ülekannete suhtes. Tõdetakse, et majanduslikus arengu- või üleminekustaadiumis oleva liikme maksebilansile suunatud eriline surve võib sundida kasutama piiranguid tagamaks muu hulgas piisava finantsvaru taseme säilitamine maa majandusliku arengu- või ülemineku programmi täitmiseks.

2. Lõikes 1 viidatud piirangud:

- a) ei tohi tekitada diskrimineerimist liikmete hulgas;
- b) peavad olema vastavuses Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirjaga;
- c) peavad vältima mis tahes teise liikme kaubandus-, majandus- ja finantshuvide tarbetut kahjustamist;
- d) ei tohi olla suuremad, kui on vajalik lõikes 1 kirjeldatud asjaoludel;
- e) on ajutised ja need tuleb järk-järgult kõrvaldada, kui lõikes 1 kirjeldatud olukord paraneb.

3. Määrates kindlaks selliste piirangute esinemist, võivad liikmed eelistada nende teenuste osutamist, mis on olulisemad nende majandus- ja arenguprogrammidele. Siiski ei tohi neid piiranguid kasutusele võtta või säilitada mingi teatud teenindusala kaitseks.

4. Piirangutest, mida võetakse kasutusele või säilitatakse lõike 1 põhjal, või neis tehtavatest muudatustest tuleb viivitamata teatada üldnõukogule.

5. a) Liikmed, kes kohaldavad käesoleva artikli sätteid, peavad viivitamata konsulteerima maksebilansi piirangute komiteega selle artikli põhjal rakendatavate piirangute üle.

b) Ministrite konverents kehtestab korraliste konsultatsioonide protseduurid. ⁽¹⁾ Nende konsultatsioonide eesmärk on võimaldada ministrite konverentsil anda asjaomasele liikmele soovitusi, mida ta võib pidada sobivaks.

c) Nendel konsultatsioonidel tuleb hinnata kõnealuse liikme maksebilansi olukorda ja käesoleva artikli põhjal kasutusele võetud või säilitatud piiranguid, võttes muu hulgas arvesse järgmisi tegureid:

- i) maksebilansiraskuste ja väliste finantsraskuste olemus ning ulatus;
- ii) konsulteeriva liikme majanduslik ja kaubanduslik väliskeskond;

⁽¹⁾ Lõikes 5 märgitud protseduuride all tuleb mõelda GATT 1994 protseduure.

iii) võimalikud alternatiivsed korrektiivmeetmed.

d) Konsultatsioonidel tuleb jälgida piirangute vastavust lõikele 2 ja eriti piirangute järkjärgulist kõrvaldamist lõike 2 punkti e kohaselt.

e) Nendel konsultatsioonidel aktsepteeritakse kõik Rahvusvahelise Valuutafondi esitatud statistilised ja muud andmed valuuta, rahavarude ja maksebilansi kohta ning tehtavad järeldused põhinevad fondi hinnangul konsulteeriva liikme maksebilansi ja välise finantsolukorra kohta.

6. Kui liige, kes ei ole Rahvusvahelise Valuutafondi liige, soovib rakendada käesoleva artikli sätteid, tuleb ministrite konverentsil luua küsimuse läbivaatamise ja muud vajalikud protseduurid.

Artikkel XIII

Riigihanked

1. II, XVI ja XVII artiklit ei tohi rakendada seaduse, määruse või nõude puhul, mis reguleerib valitsusasutuse poolt riiklikeks vajadusteks tehtud hankeid ja mille sihiks ei ole kaubanduslik edasimüük või kasutamine teenuste osutamisel kaubanduslikuks müügiks.

2. Käesoleva lepingu põhjal peetakse kahe aasta jooksul alates WTO lepingu jõustumise kuupäevast teenuste riigihangete üle mitmepoolseid läbirääkimisi.

Artikkel XIV

Ülderandid

Vastavalt nõudele, et selliseid meetmeid ei rakendata viisil, mis võiks tekitada meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist nende maade vahel, kus valitsevad sarnased tingimused, või teenustekaubanduse varjatud piirangut, ei tõlgendata käesolevat lepingut nii, et see takistaks liiget vastu võtmast või rakendamast meetmeid, mis on:

- a) vajalikud avaliku moraali kaitseks või avaliku korra hoidmiseks; ⁽¹⁾
- b) vajalikud inimeste, loomade ja taimede elu ning tervise kaitseks;

⁽¹⁾ Avaliku korra erandile võib toetuda üksnes juhul, kui mõnda ühiskonna põhivõlli ähvardab tõeline ja piisavalt tõsine oht.

c) vajalikud kindlustamiseks vastavust seaduste ja määrustega, mis ei ole vastuolus käesoleva lepingu sätetega, kaasa arvatud need, mis puudutavad:

- i) pettusel põhinevate ja kuritahtlike tavade takistamist või teenustealaste lepingute rikkumise tagajärgede käsitlemist;
- ii) isikute eraelu kaitset isikuandmeid töödeldes ja levitades ning isiklike andmestike ja kontode konfidentsiaalsuse kaitset;

iii) ohutust;

d) vastuolus XVII artikliga, tingimusel et režiimi erinevuse eesmärk on tagada teiste liikmete teenuste või teenuseosutajate suhtes otseste maksude õiglane või tõhus ⁽²⁾ määramine või kogumine;

e) vastuolus II artikliga, tingimusel et režiimi erinevus tuleneb kahekordse maksustamise vältimise lepingust või kahekordse

⁽²⁾ Meetmete hulka, mille eesmärk on tagada otseste maksude õiglane ja tõhus määramine või kogumine, kuuluvad liikme maksusüsteemi põhjal võetud meetmed:

- i) mis rakenduvad mitteresidentidest teenuseosutajate suhtes, arvestades asjaolu, et mitteresidentide maksukohustus määratakse kindlaks asjaomase liikme territooriumilt pärinevate või sellele paiknevate maksustatavate objektide suhtes, või
- ii) mis rakenduvad mitteresidentide suhtes, et tagada maksude määramine või kogumine asjaomase liikme territooriumil, või
- iii) mis rakenduvad mitteresidentide või residentide suhtes, et takistada maksude vältimist või nendest kõrvalehoidmist, sealhulgas maksudest kinnipidamise meetmed, või
- iv) mis rakenduvad mõne teise liikme territooriumil või territooriumilt osutatavate teenuste tarbijate suhtes, et tagada sellistelt tarbijatelt või asjaomase liikme territooriumil paiknevatest allikatest tulenevate maksude määramine või kogumine, või
- v) millega eristatakse teistest teenuseosutajatest neid, kelle suhtes kehtivad ülemaailmselt maksustatavatelt objektidelt kogutavad maksud, arvestades asjaolu, et nende vastavad maksubaasid on erinevad, või
- vi) millega asjaomase liikme maksubaasi kaitsmiseks määratakse, assigneeritakse või jaotatakse residentide või kohalike filiaalide või ühe ja sama isiku eri sidusüksuste või filiaalide vahel tulu, kasumit, kahju või mahaarvatasi või laene.

XIV artikli lõikes d ja käesolevas joonealusel märkuses esinevad maksustamisalased definitsioonid ja mõisted määratakse kindlaks vastavalt kõnealust meetet rakendava liikme seadustes sätestatud maksustamisalaste definitsioonide ja mõistete või nendega võrdväärsete või samalaadsete määratluste ja mõistete järgi.

maksustamise vältimise sätetest mis tahes muus rahvusvahelises lepingus või kokkuleppes, millega liige on seotud.

Artikkel XIVbis

Julgeolekueringid

1. Käesolevat lepingut ei tõlgendata nii, et see:

- a) kohustab liiget avaldama infot, mille avalikustamist ta peab oma esmatähtsate julgeolekuhuvidega vastuolus olevaks või
- b) takistab liiget astumast samme, mida ta peab vajalikuks oma esmatähtsate julgeolekuhuvide kaitsmiseks ja mis:
 - i) on seotud teenuste osutamisega otse või kaudselt relvajõudude varustamiseks;
 - ii) on seotud lõhustuvate ja ühinevate tuumamaterjalidega või ainetega, millest neid saadakse;
 - iii) astutakse sõja ajal või muus rahvusvaheliste suhete eriolukorras;
- c) takistab liiget astumast samme vastavalt oma kohustustele Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja alusel, säilitamaks rahvusvahelist rahu ja julgeolekut.

2. Teenustekaubanduse nõukogu tuleb võimalikult põhjalikult informeerida meetmetest, mis on võetud lõike 1 punktide b ja c põhjal, ning nende lõpetamisest.

Artikkel XV

Subsiidiumid

1. Liikmed tunnustavad, et teatud asjaoludel võivad subsiidiumid teenustekaubandust moonutada. Liikmed alustavad läbirääkimisi, et arendada välja selliste kaubandusmoonutuste vältimiseks⁽¹⁾ vajalikud mitmepoolsed põhimõtted. Läbirääkimistel käsitletakse ka tasakaalustusprotseduuride asjakohasust. Sellistel läbirääkimistel tunnustatakse subsiidiumide osa arengumaade arenguprogrammides ja võetakse arvesse liikmete, eriti arengumaaliikmete vajadusi paindlikkuse järele selles valdkonnas. Neid läbirääkimisi silmas pidades tuleb liikmetel vahetada teavet kõikide nende teenustekaubandusega seotud subsiidiumide kohta, mida saavad kodumaised teenuseosutajad.

⁽¹⁾ Edaspidises tööprogrammis määratakse kindlaks, kuidas ja millise tähtsaja jooksul mitmepoolsete põhimõtete üle läbirääkimisi peetakse.

2. Iga liige, kes leiab, et teise liikme subsiidium mõjutab teda ebasoodsalt, võib taotleda kõnealuses küsimuses konsultatsiooni selle liikmega. Selliseid taotlusi tuleb mõistvalt arvesse võtta.

III JAGU

ERIKOHUSTUSED

Artikkel XVI

Turulepääs

1. I artiklis toodud osutamisiise hõlmava turulepääsu suhtes kohaldab iga liige mis tahes teise liikme teenustele ja teenuseosutajatele režiimi, mis pole ebasoodsam kui see, mida näevad ette tema loendis kokkulepitud ja määratletud piirangud ja tingimused.⁽²⁾

2. Teenindusalal, kus on võetud turulelubamise kohustused, on need meetmed, mida liige kas piirkondlikus ulatuses või kogu oma territooriumil ei tohi säilitada või kehtestada, kui tema loendis ei ole märgitud teisiti, määratletud:

- a) piiranguna teenuseosutajate hulgale kas arvuliste kvootide, monopolide, teenuse ainuosutajate või majandusvajaduste testi nõuete näol;
- b) piiranguna teenustealaste tehingute või vara üldväärtusele arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude näol;
- c) piiranguna teenustealaste tehingute üldhulgale või teenuste üldmahule, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduste testi nõudena;⁽³⁾
- d) piiranguna füüsiliste isikute üldhulgale, keda võib rakendada teataval teenindusalal või keda teenuseosutaja võib rakendada

⁽²⁾ Kui liige võtab endale turulelubamise kohustuse teenuse osutamiseks I artikli lõike 2 punktis a viidatud teenuse osutamise viisi kasutades ja kui kapitali piiriülene liikumine on teenuse oluline osa, on liige kohustatud lubama sellist kapitali liikumist. Kui liige võtab endale turulelubamise kohustuse teenuse osutamiseks I artikli lõike 2 punktis c viidatud teenuse osutamise viisi kasutades, on ta kohustatud lubama sellega seotud kapitali ülekandeid oma territooriumile.

⁽³⁾ Lõike 2 punkt c ei hõlma liikme neid meetmeid, mis piiravad teenuste osutamiseks vajalikke kulutusi.

ja kes on vajalikud ning otseselt seotud konkreetse teenuse osutamisega arviliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude näol;

- e) meetmena, mis piirab või nõuab teatud liiki juriidilist isikut või ühissettevõtet, mille kaudu teenuseosutaja võib teenust osutada;
- f) piiranguna väliskapitali osalusele, väljendatuna kas välisaktiivosaosaluse maksimaalse protsendimäärana või üksiku välisinvesteeringu või kokkuarvestatud välisinvesteeringute kogusummana.

Artikkel XVII

Võrdne kohtlemine

1. Teenindusalal, mis on kirjas tema kohustuste loendis, võimaldab iga liige vastavalt selles kehtestatud tingimustele ja normidele mis tahes teise liikme teenustele ja teenuseosutajatele kõigi osutamist mõjutavate meetmete suhtes vähemalt sama soodsa režiimi, kui ta võimaldab omaenda samasugustele teenustele ja teenuseosutajatele. ⁽¹⁾

2. Liige võib täita lõikes 1 toodud nõude, võimaldades teise liikme teenustele ja teenuseosutajatele vormiliselt kas samasuguse või erineva režiimi, kui ta võimaldab omaenda samasugustele teenustele ja teenuseosutajatele.

3. Vormiliselt kas samasugust või erinevat režiimi peetakse ebasoodsamaks, kui see muudab konkurentsitingimused soodsamaks liikme teenustele ja teenuseosutajatele, võrreldes mis tahes teise liikme samasuguste teenuste ja teenuseosutajatega.

Artikkel XVIII

Lisakohustused

Liikmed võivad pidada läbirääkimisi kohustuste üle, mis puudutavad teenustekaubandust mõjutavaid meetmeid, mida ei

⁽¹⁾ Käesoleva artikli põhjal võetud erikohustusi ei tõlgendata kohustavana liiget hüvitama loomulikke konkurentsivalvumusi, mis tulenevad vastava teenuse või teenuseosutaja välismaisusest.

pea XVI ja XVII artikli kohaselt loendisse märkima, kaasa arvatud need, mis puudutavad kvalifikatsiooni, standardeid ja litsentsimisküsimusi. Need kohustused kantakse liikme loendisse.

IV JAGU

JÄRKJÄRGULINE LIBERALISEERIMINE

Artikkel XIX

Läbirääkimised erikohustuste üle

1. Käesoleva lepingu eesmärkide kohaselt tuleb liikmetel asuda pidama järjestikuseid läbirääkimisvoore, alustades mitte hiljem kui viis aastat pärast WTO lepingu jõustumise kuupäeva, ja seejärel perioodiliselt, et saavutada järkjärguline suurem teenustekaubanduse liberaliseerimine. Selliste läbirääkimiste eesmärgiks peab olema tõhusa turulepääsu tagamise vahendina vähendada või kõrvaldada meetmete negatiivne mõju teenustekaubandusele. See protsess peab toimuma, pidades silmas kõikide osalejate huvide edendamist vastastikuse kasusaamise alusel ning üldiste õiguste ja kohustuste üldise tasakaalu tagamist.

2. Liberaliseerimine peab toimuma, arvestades asjakohaselt iga liikme riikliku poliitika eesmärgi ja üksikute liikmete arengutaset nii üldiselt kui ka üksikute aladel. Üksikute arengumaaliikmete suhtes tuleb olla piisavalt paindlik, lastes neil avada vähem alasid, liberaliseerida vähem ärioperatsioone, järk-järgult laiendada turulepääsu koostöös nende arenguastmega ning välismaiste teenuseosutajatele turulepääsu võimaldades lisada ligipääsutingimused IV artiklis viidatud eesmärkide saavutamiseks.

3. Igaks vooruks kehtestatakse oma läbirääkimisjuhend ja protseduurid. Niisuguse juhendi kehtestamiseks hindab teenustekaubanduse nõukogu teenustekaubandust üldiselt ja alade kaupa, lähtudes käesoleva lepingu eesmärkidest, kaasa arvatud IV artikli lõikes 1 sätestatud eesmärkidest. Läbirääkimisjuhendis kehtestatakse liikme poolt eelmiste läbirääkimiste järel iseseisvalt ette võetud liberaliseerimise režiimi laad, samuti IV artikli lõike 3 sätete põhjal vähimarenenud liikmete suhtes rakendatav erirežiim.

4. Järkjärgulist liberaliseerimist arendatakse edasi iga sellise vooru kahe-, mõne- ja mitmepoolsetel läbirääkimistel, mille eesmärk on tõsta käesoleva lepingu alusel liikmete võetud erikohustuste üldtasat.

Artikkel XX

Erikohustuste loendid

1. Igal liikmel tuleb esitada loendis erikohustused, mis ta käesoleva lepingu III jao alusel võtab. Teenindusalade suhtes, kus neid kohustusi võetakse, tuleb igas loendis määratleda:

- a) turulepääsu piirangud ja tingimused;
- b) võrdse kohtlemise tingimused ja normid;
- c) lisakohustustega seotud ettevõtmised;
- d) sobival juhul selliste kohustuste kohaldamise ajakava;
- e) selliste kohustuste jõustumise kuupäev.

2. Nii XVI kui ka XVII artikliga vastuolus olevad meetmed pannakse kirja XVI artikliga seotud veerus. Sel juhul arvestatakse niisugust märget ka kui XVII artikliga seotud tingimust või reservatsiooni.

3. Erikohustuste loendid lisatakse käesolevale lepingule ja need moodustavad selle lahutamatu osa.

Artikkel XXI

Loendite muutmine

- 1. a) Liige (käesolevas artiklis "muutev liige") võib käesoleva artikli sätete kohaselt muuta või kõrvaldada loendist mis tahes kohustuse pärast kolme aasta möödumist kohustuse jõustumise kuupäevast.
- b) Muutev liige peab teavitama teenustekaubanduse nõukogu oma kavatsusest muuta või kõrvaldada käesoleva artikli sätete kohaselt mingi kohustus mitte hiljem kui kolm kuud enne kavatsetavat muutmist või kõrvaldamist täideviimise kuupäeva.
- 2. a) Mis tahes liikme taotlusel, kelle käesoleva lepingu kohast kasu löike 1 punkti b põhjal ettepanud muudatus või kõrvaldamine võib mõjutada (käesolevas artiklis "mõjutatud liige"), alustab muutev liige läbirääkimisi saavutamaks kokkulepet mis tahes vajaliku kompenseeriva täpsustuse kohta. Sellistel läbirääkimistel ja sellises kokkuleppes püüavad kõnealused liikmed säilitada vastastikku kasulike kohustuste üldist taset, mis poleks kaubandusele ebasoodsam kui

see, mis enne selliseid läbirääkimisi on ette nähtud erikohustuste loendis.

- b) Kompenseerivad täpsustused tehakse enamsoodustusrežiimi alusel.
- 3. a) Kui muutev liige ja mis tahes mõjutatud liige ei jõua läbirääkimisteks kehtestatud aja jooksul kokkuleppele, võib selline mõjutatud liige anda küsimuse vahekohtusse. Iga mõjutatud liige, kes soovib kasutada oma õigust saada võimalikku kompensatsiooni, peab osalema vahekohtus.
- b) Kui ükski mõjutatud liige ei ole taotlenud vahekohtu, on muutval liikmel lubatud ette panna muutmise või kõrvaldamine täide viia.
- 4. a) Muutev liige ei või muuta või kõrvaldada oma kohustust enne, kui ta pole vahekohtu otsuse kohaselt teinud kompenseerivaid täpsustusi.
- b) Kui muutev liige viib täide oma kavatsetud kohustuse muutmise või kõrvaldamise vahekohtu otsust arvestamata, võib iga vahekohtus osalenud mõjutatud liige vahekohtu otsuse kohaselt muuta või kõrvaldada sisuliselt samaväärse kasu. Hoolimata II artiklis sätestatust võib sellise muutmise või kõrvaldamise täide viia ainult muutva liikme suhtes.
- 5. Teenustekaubanduse nõukogu kehtestab loendites paranduste ja muudatuste tegemise protseduurid. Mis tahes liige, kes on käesoleva artikli kohaselt muutnud või kõrvaldanud loendisse kantud kohustusi, teeb neid protseduure järgides muudatused oma loendis.

V JAGU

INSTITUTSIOONILISED SÄTTED

Artikkel XXII

Konsultatsioonid

1. Iga liige võtab mõistvalt arvesse ja tagab piisava võimaluse konsultatsiooniks niisuguste esildiste kohta, mida mis tahes teine liige võib teha käesoleva lepingu toimimist mõjutava küsimuse kohta. Selliste konsultatsioonide puhul kehtib vaidluste lahendamise käsituslepe.

2. Teenustekaubanduse nõukogu või vaidluste lahendamise organ (VLO) võivad liikme taotlusel konsulteerida mis tahes

liikme või liikmetega iga küsimuse üle, millele rahuldava lahenduse leidmine lõikes 1 osutatud konsulteerimise abil on võimatuks osutunud.

3. Liige ei või kas käesoleva või XXIII artikli põhjal tugineda XVII artiklile teise liikme meetme suhtes, mis mahub nende vahel kahekordse maksustamise vältimist käsitleva rahvusvahelise lepingu rakendusalas. Juhul kui liikmed on lahkarvamusel, kas meede mahub nendevahelise lepingu rakendusalas, on mõlemal liikmel lubatud anda küsimus teenustekaubanduse nõukogusse. ⁽¹⁾ Nõukogu esitab küsimuse lahendamiseks vahekohtule. Vahekohtuniku otsus on lõplik ja liikmeid siduv.

Artikkel XXIII

Vaidluste lahendamine ja kohustuste täitmine

1. Kui üks liige peaks arvama, et mis tahes teine liige ei täida oma käesoleva lepingu järgseid kohustusi või erikohustusi, võib ta küsimusele vastastikku rahuldava lahenduse saamiseks otsida abi vaidluste lahendamise käsitlusleppest.

2. Kui vaidluste lahendamise organ arvab, et asjaolud on piisavalt tõsised sellise meetme õigustamiseks, võib ta volitada liiget või liikmeid peatama kohustuste või erikohustuste rakendamise mis tahes teise liikme või liikmete suhtes vaidluste lahendamise käsitluslepe artikli 22 kohaselt.

3. Kui liige arvab, et mis tahes kasu, mida ta põhjendatult võinuks loota teise liikme käesoleva lepingu III jao järgsest erikohustusest, on olematuks muudetud või vähendatud mis tahes käesoleva lepingu sätetega kooskõlas oleva meetme rakendamisega, võib ta abi otsida vaidluste lahendamise käsitlusleppest. Kui vaidluste lahendamise organ arvab, et see meede on kõnealuse kasu olematuks muutnud või seda vähendanud, on mõjutatud liikmel XXI artikli lõike 2 põhjal õigus vastastikku rahuldavale muudatusele, mis võib hõlmata meetme muutmist või kõrvaldamist. Kui asjaomased liikmed ei saavuta kokkulepet, rakendatakse vaidluste lahendamise käsitluslepe artiklit 22.

⁽¹⁾ WTO lepingu jõustumise kuupäeval olemas olnud kahekordse maksustamise vältimise kokkulepete suhtes võib niisuguse küsimuse esitada teenustekaubanduse nõukogule ainult mõlema lepinguosalise nõusolekul.

Artikkel XXIV

Teenustekaubanduse nõukogu

1. Teenustekaubanduse nõukogu täidab selliseid kohustusi, mis võidakse talle määrata käesoleva lepingu toimimise hõlbustamiseks ja eesmärkide edendamiseks. Nõukogu võib asutada selliseid allorganeid, mida ta peab asjakohaseks oma kohustuste tõhusaks täitmiseks.

2. Nõukogu ja, kui nõukogu ei otsusta teisiti, tema allorganid on avatud osalemiseks kõikide liikmete esindajatele.

3. Nõukogu esimehe valivad selle liikmed.

Artikkel XXV

Tehniline koostöö

1. Liikmete teenuseosutajatel, kes sellist abi vajavad, on õigus kasutada IV artikli lõikes 2 viidatud kontaktkeskuste teenuseid.

2. Sekretariaat korraldab arengumaadele antavat tehnilist abi mitmepoolselt ja selle otsustab teenustekaubanduse nõukogu.

Artikkel XXVI

Suhted teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega

Üldnõukogu töötab välja kohase korra konsulteerimiseks ja koostööks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ja tema spetsialiseeritud asutustega, samuti muude teenustega tegelevate valitsustevaheliste organisatsioonidega.

VI JAGU

LÕPPSÄTTED

Artikkel XXVII

Eeliste keelamine

Liige võib keelata käesoleva lepingu kohased eelised:

- a) teenuse osutamise puhul, kui ta teeb kindlaks, et teenust osutatakse selle mitteliikme või liikme territooriumilt, kelle suhtes keelav liige ei rakenda WTO lepingut;

- b) mereveoteenuse puhul, kui ta teeb kindlaks, et teenust pakub:
- i) alus, mis on registreeritud mitteliikme seaduste järgi või mille on registreerinud liige, kelle suhtes keelav liige ei rakenda WTO lepingut, ja
 - ii) isik, kes prahib ja/või kasutab seda alust täies ulatuses või osaliselt, kuid kes on pärit mitteliikmesmaalt või liikmesmaalt, kelle suhtes keelav liige ei rakenda WTO lepingut;
- c) juriidilisest isikust teenuseosutaja puhul, kui ta teeb kindlaks, et see ei ole teise liikme teenuseosutaja või et see on sellise liikme teenuseosutaja, kelle suhtes keelav liige ei rakenda WTO lepingut.

Artikkel XXVIII

Määratlused

Käesolevas lepingus:

- a) tähendab “meede” liikme poolt võetavat mis tahes meedet kas seaduse, määruse, reegli, protseduuri, otsuse, haldusmeetme või mõnel muul kujul;
- b) hõlmab “teenuse osutamine” teenuse tootmist, jaotamist, turustamist, müümist ja kättetoimetamist;
- c) hõlmavad “liikmete teenustekaubandust mõjutavad meetmed” meetmeid, mis puudutavad:
 - i) teenuse ostmist, tasumist ja kasutamist;
 - ii) ligipääsu liikmete nõudel üldiselt pakutavatele teenustele ja nende kasutamist seoses teenuste osutamisega;
 - iii) liikme isikute kohalolekut, sealhulgas kaubanduslikku kohalolekut teenuste osutamiseks teise liikme territooriumil;
- d) tähendab “kaubanduslik kohalolek” mis tahes ärilist või kutsealast institutsiooni, sealhulgas:
 - i) juriidilise isiku asutamist, omandamist või ülalpidamist;
- e) tähendab teenuse “ala”:
 - i) seoses erikohustusega ühte, mitut või kõiki selle teenuse allsektoreid, nagu on täpsustatud liikme loendis;
 - ii) muudel juhtudel kogu antud teenuse ala, sealhulgas kõik selle allsektorid;
- f) tähendab “teise liikme teenus” teenust,
 - i) mida osutatakse selle teise liikme territooriumilt või territooriumil või, mereveo puhul, kui teenust osutab alus, mis on registreeritud selle teise liikme seaduste järgi või kui teenust osutab selle teise liikme isik prahitud alusega ja/või seda täies ulatuses või osaliselt kasutades;
 - ii) mida selle teise liikme teenuseosutaja osutab kaubandusliku kohaloleku või füüsiliste isikute kohaloleku kaudu;
- g) tähendab “teenuseosutaja” mis tahes isikut, kes osutab teenust; ⁽¹⁾
- h) tähendab “monopoolne teenuseosutaja” mis tahes eraõiguslikku või avalik-õiguslikku isikut, kelle asjaomane liige on liikme territooriumil oleval turul volitanud või asutanud vormiliselt või tegelikult asjaomase teenuse ainuosutajaks;
- i) tähendab “teenuse tarbija” mis tahes isikut, kes võtab vastu või kasutab teenust;
- j) tähendab “isik” kas füüsilist või juriidilist isikut;

⁽¹⁾ Kui juriidiline isik ei osuta teenust otse, vaid teeb seda mingi muu kaubandusliku kohaloleku vormi kaudu, nagu filiaal või esindus, tuleb teenuseosutajale (st juriidilisele isikule) sellest hoolimata võimaldada käesoleva lepingu kohaselt teenuseosutajale sätestatud režiim. Selline režiim peab laienema tegevusele, mille kaudu teenust osutatakse, ega tarvitse laieneda mis tahes muudele teenuseosutaja osadele, mis asuvad väljaspool territooriumi, kus teenust osutatakse.

- k) tähendab “teise liikme füüsiline isik” isikut, kes elab selle teise liikme või mis tahes teise liikme territooriumil ja kes selle teise liikme seaduste kohaselt:
- i) on selle teise liikme kodanik või
 - ii) omab õigust alalisele elukohale selle teise liikme territooriumil, juhul kui:
 - 1. liikmel ei ole kodanikke;
 - 2. liige võimaldab oma alalistele residentidele teenuste-kaubandust mõjutavate meetmete suhtes sisuliselt sama režiimi kui oma kodanikele, nagu on teatatud WTO lepingu tunnustamisel või sellega ühinemisel, tingimusel et ükski liige ei pea võimaldama eespool mainitud alalistele residentidele soodsamat režiimi, kui see teine liige ise neile võimaldaks. Sellises teatises peab sisalduma kinnitus, et liige vastutab oma seaduste ja määruste kohaselt eespool mainitud alaliste residentide eest samal kombel, kui see teine liige vastutab oma kodanike eest;
- l) tähendab “juriidiline isik” rakendatava seaduse järgi nõuete kohaselt asutatud või muul viisil korraldatud mis tahes juriidilist üksust kas kasumi saamiseks või muuks otstarbeks, kas era- või riigi omanduses, kaasa arvatud mis tahes aktsiaselts, trust, ühing, ühissettevõtte, üksikettevõtte või liit;
- m) tähendab “teise liikme juriidiline isik” juriidilist isikut:
- i) kes on asutatud või muul viisil korraldatud selle teise liikme seaduste järgi ja on seotud olulise äritegevusega selle liikme või mis tahes teise liikme territooriumil;
 - ii) keda neil juhtudel, kui teenust osutatakse kaubandusliku kohaloleku kaudu, omavad või kontrollivad:
 - 1. selle liikme füüsilised isikud;
 - 2. punktis 1 mainitud teise liikme juriidilised isikud;
 - n) juriidiline isik on:
 - i) liikme isikute “omanduses”, kui selle liikme isikud omavad üle 50 % selle juriidilise isiku kogukapitalist;
 - ii) liikme isikute poolt “kontrollitud”, kui kõnealustel isikutel on volitused nimetada suurem osa tema juhtkonnast või teisiti juriidiliselt juhtida tema tegevust;
 - iii) “seotud” teise isikuga, kui ta kontrollib kõnealust isikut või teda kontrollitakse selle teise isiku poolt või kui juriidilist isikut ja seda teist isikut kontrollib üks ja seesama isik;
 - o) “otsesed maksud” hõlmavad kõiki makse kogusissetulekult, kogukapitalilt või sissetuleku või kapitali osadelt, kaasa arvatud maksud vara võõrandamise tuludelt, makse kinnisvaralt, pärandustelt ja kingitustelt, samuti makse ettevõtete makstud töötasude ja palkade kogusumma pealt, aga ka makse kapitali kallinemise pealt.

Artikkel XXIX

Lisad

Käesoleva lepingu lisad on selle lepingu lahutamatu osa.

*Lisa artikli II erandite kohta***KOHALDAMISALA**

1. Käesolev lisa täpsustab tingimused, mille põhjal liige on käesoleva lepingu jõustudes vabastatud II artikli lõike 1 järgsetest kohustustest.
2. Kõiki pärast WTO lepingu jõustumise kuupäeva rakendatavaid uusi erandeid käsitletakse käesoleva lepingu IX artikli lõike 3 põhjal.

Läbivaatamine

3. Teenustekaubanduse nõukogu vaatab läbi kõik kauemaks kui viieks aastaks lubatud erandid. Esimene selline läbivaatamine peab toimuma viie aasta jooksul alates WTO lepingu jõustumisest.
4. Läbivaatamise käigus teenustekaubanduse nõukogu:
 - a) uurib, kas erandiks vajaduse loonud tingimused on veel alles;
 - b) määrab kindlaks mis tahes järgmise läbivaatamise kuupäeva.

Lõppemine

5. Liikmele lubatud erand käesoleva lepingu II artikli lõike 1 järgsetest kohustustest seoses teatava erimeetmega lõpeb erandis määratud tähtaja möödudes.
6. Põhimõtteliselt ei tohiks sellised erandid kesta üle 10 aasta. Igal juhul tuleb neid arutada järgmiste kaubanduse liberaliseerimise alaste läbirääkimisvoorude ajal.
7. Liikmel tuleb teatada teenustekaubanduse nõukogule erandi aja lõppedes, et vastuolus olev meede on viidud vastavusse käesoleva lepingu II artikli lõikega 1.

II artikli erandite nimekirjad

[II artikli lõike 2 kohaste erandite kokkulepitud nimekirjad on lisatud WTO lepingule käesoleva lisa osana.]

—

Lisa käesoleva lepingu põhjal teenuseid osutavate füüsiliste isikute liikumise kohta

1. Käesolevat lisa rakendatakse teenuste osutamise seotud meetmete puhul, mis mõjutavad liikme füüsilistest isikutest teenuseosutajaid ja liikme füüsilisi isikuid, kes on liikme teenuseosutaja teenistuses.
2. Käesolevat lepingut ei rakendata meetmete puhul, mis mõjutavad liikme tööturule pääsu otsivaid füüsilisi isikuid, samuti kodakondsust, alalist elu- või töökohta puudutavate meetmete puhul.
3. Käesoleva lepingu III ja IV jao kohaselt võivad liikmed pidada läbirääkimisi kõikidesse kategooriatesse kuuluvate, käesoleva lepingu kohaselt teenuseid osutavate füüsiliste isikute liikumist puudutavate erikohustuste üle. Erikohustusega hõlmatud füüsilistel isikutel lubatakse osutada teenust kõnealuse kohustuse tingimuste kohaselt.
4. Käesolev leping ei takista liiget rakendamast meetmeid, millega reguleeritakse füüsiliste isikute pääsu tema territooriumile või nende ajutist viibimist tema territooriumil, kaasa arvatud meetmed, mis on vajalikud tema piiride puutumatus kaitseks ja füüsiliste isikute korrakohase liikumise tagamiseks üle tema piiride, tingimusel et neid meetmeid ei rakendataks viisil, mis muudaks olematuks või vähendaks kasu, mida mis tahes liige saab erikohustuse tingimuste kohaselt. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Ainult seda seika, et mõne liikme füüsilistelt isikutelt nõutakse viisat ja teiste liikmete füüsilistelt isikutelt seda ei nõuta, ei tohi pidada erikohustuse kohase kasu olematuks muutmiseks või vähendamiseks.

Lisa õhuveoteenuste kohta

1. Käesolevat lisa rakendatakse õhuveoteenuste kaubandust puudutavate meetmete puhul, mis mõjutavad regulaarset või ebaregulaarset lennuliiklust ja sellega kaasnevaid teenuseid. On kinnitatud, et mis tahes käesoleva lepingu põhjal endale võetud erikohustus või lepingust tulenev kohustus ei tohi vähendada ega mõjutada liikmete kahe- või mitmepoolsete lepingute järgseid kohustusi, mis on jõus WTO lepingu jõustumise kuupäeval.
2. Käesolevat lepingut, kaasa arvatud tema vaidluste lahendamise protseduurid, ei rakendata meetmete puhul, mis mõjutavad:
 - a) liiklusõigusi, hoolimata sellest, kuidas need on antud;
 - b) teenuseid, mis on otse seotud liiklusõiguste kasutamisega, välja arvatud käesoleva lisa punktis 3 sätestatu.
3. Käesolevat lepingut rakendatakse meetmete puhul, mis mõjutavad:
 - a) lennukite remondi- ja hooldusteenuseid;
 - b) õhuveoteenuste müüki ja turustamist;
 - c) kompileeritud ettetellimissüsteemi (CRS) teenuseid.
4. Käesoleva lepingu vaidluste lahendamise protseduuridele võib tugineda ainult siis, kui asjaomane liige on võtnud endale kohustusi või erikohustusi ja kui kahepoolsete ja teiste mitmepoolsete lepingute või kokkulepete vaidluste lahendamise protseduurid on ammendatud.
5. Teenustekaubanduse nõukogu vaatab periooditi, aga vähemalt iga viie aasta järel läbi õhutranspordi ala arengu ja käesoleva lisa toimimise, et kaaluda käesoleva lepingu edasist võimalikku kohaldamist sellel teenindusalal.
6. Määratlused
 - a) "Õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused" tähendavad selliseid toiminguid, mida tehakse lennuki või selle osaga, kui see on liiklusest kõrvaldatud, ja mis ei hõlma nn liinihooldust.
 - b) "Õhuveoteenuste müük ja turustamine" tähendab asjaomase lennukompanii võimalusi vabalt müüa ja turustada oma õhuveoteenuseid, kaasa arvatud kõik turunduse aspektid, nagu turu-uuring, reklaam ja jaotus. Need toimingud ei sisalda õhuveoteenuste hindamist ega rakendatavaid tingimusi.
 - c) "Kompileeritud ettetellimissüsteemi (CRS) teenused" tähendavad kompileeritud andmetöötlussüsteemi teenuseid, mis sisaldavad teavet lennukompaniide sõiduplaanide, pakkumiste, hindade ja hinnaeskirjade kohta ning mille kaudu saab pileteid ette tellida ja müüa.
 - d) "Liiklusõigused" tähendavad õigust pidada regulaarset ja ebaregulaarset lennuliiklust ja/või vedada reisijaid, kaupu ja posti kas tasu või rendise eest liikme territooriumilt, territooriumile, territooriumil või üle selle territooriumi, hõlmates teenindatavaid paiku, kasutatavaid liine, veoliike vastavalt veosele, osutamise mahtu, maksude määramist ja nende tingimusi, lennukompaniide märgistamise kriteeriume, sealhulgas selliseid kriteeriume, nagu number, omand ja kontroll.

*Lisa finantsteenuste kohta***1. Kohaldamisala ja määratlus**

- a) Käesolevat lisa rakendatakse finantsteenuste osutamist mõjutavate meetmete puhul. Lisas olev viide finantsteenuste osutamisele tähendab teenuse osutamist käesoleva lepingu I artikli lõikes 2 määratletud viisil.
- b) Käesoleva lepingu I artikli lõike 3 punktis *b* tähendavad “teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel”:
 - i) keskpanga, finantsorgani või mõne muu avaliku üksuse tegevust raha- või valuutakursipoliitika osana;
 - ii) tegevust, mis moodustab seadusega ettenähtud sotsiaalkindlustuse või riikliku pensionikorralduse osa;
 - iii) muud avaliku üksuse tegevust valitsuse nimel või valitsuse tagatuna või selle rahalisi ressursse kasutades.
- c) Käesoleva lepingu I artikli lõike 3 punkt *b*; kui liige lubab selle lõike punkti *b* alapunktides *ii* või *iii* viidatud toiminguid teha oma finantsteenuste osutajail konkurentsis avaliku üksuse või finantsteenuse osutajaga, tuleb niisugune tegevus arvata “teenuste” hulka.
- d) Käesoleva lepingu I artikli lõike 3 punkti *c* ei rakendata käesoleva lisaga hõlmatud teenuste puhul.

2. Siseriiklik reguleerimine

- a) Käesoleva lepingu teistest sätetest hoolimata ei takistata liiget võtmast meetmeid ettevaatuskaalutlustel, kaasa arvatud investeerijate, hoiustajate, kindlustuspoliisiomanike või nende isikute kaitse, kelle suhtes finantsteenuse osutajal on usalduskohustus, või finantsüsteemi puutumatus ja stabiilsuse tagamiseks. Kui niisugused meetmed on vastuolus käesoleva lepingu sätetega, ei tohi neid kasutada liikme lepingujärgsete kohustuste vältimiseks.
- b) Käesoleva lepingu sätteid ei tõlgendata nii, et liige oleks kohustatud avalikustama infot, mis on seotud üksikklientide äritegevuse ja kontodega, või avaliku üksuse valduses olevat konfidentsiaalset infot või infot, mille kohta neil on omandiõigus.

3. Tunnustamine

- a) Liige võib tunnustada mis tahes teise maa ettevaatusmeetmeid, määrates kindlaks, kuidas selle liikme finantsteenustega seotud meetmeid rakendatakse. Niisugune tunnustamine, mis võidakse saavutada eeskirjade ühtlustamise teel või muul viisil, võib põhineda asjaomase maaga sõlmitud lepingul või kokkuleppel või võib olla ka ühepoolne.
- b) Liikmel, kes on alapunktis *a* mainitud tulevase või olemasoleva lepingu või kokkuleppe pool, tuleb anda piisav võimalus teistele huvitatud liikmetele pidada läbirääkimisi sellise lepingu või kokkuleppega liitumise üle või pidada läbirääkimisi võrreldavate lepingute või kokkulepete üle tingimustes, kus oleks samaväärne korraldus, kontroll, korralduse täitmine ja kui sobib, lepingu või kokkuleppeosaliste vahel info vahetamist puudutavad protseduurid. Kui liige kohaldab tunnustamist ühepoolset, tuleb tal anda mis tahes teisele liikmele piisav võimalus näidata selliste tingimuste olemasolu.
- c) Kui liige kaalub mis tahes teise maa ettevaatusmeetmete tunnustamist, ei rakendata VII artikli lõike 4 punkti *b*.

4. Vaidluste lahendamine

Ettevaatusküsimusi ja muid finantsküsimusi puudutavate vaidluste lahendamise vaekogud peavad olema vaidlusaluses finantsteenuses piisavalt asjatundlikud.

5. Määratlused

Käesolevas lisas:

- a) “Finantsteenus” on mis tahes finantsilise iseloomuga teenus, mida osutab liikme finantsteenuse osutaja.

Finantsteenused hõlmavad kõiki kindlustusteenuseid ja kindlustusega seotud teenuseid ning kõiki panga- ja muid finantsteenuseid (välja arvatud kindlustus). Finantsteenused hõlmavad järgmisi tegevusliike:

Kindlustusteenused ja kindlustusega seotud teenused

- i) otsekindlustus (kaasa arvatud kaaskindlustus):
 - (A) elukindlustus;
 - (B) kahjukindlustus;
- ii) edasikindlustus ja retrosessioon;
- iii) kindlustuse vahendamine, nagu näiteks tegevus maaklerina ja kindlustusagendina;
- iv) kindlustuse abiteenused, nagu näiteks konsulteerimis- ja aktuaarteenused, riski hindamis- ja kahjukäsitlusteenused;

Panga- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus)

- v) hoiuste ja muude tagasimakstavate rahaliste vahendite vastuvõtmine üldsusel;
- vi) kõik laenuliigid, sealhulgas tarbijakrediit, hüpoteeklaen, faktooring ja kaubandustehingute finantseerimine;
- vii) finantsliising;
- viii) kõik makse- ja rahaedastamisteenused, sealhulgas krediit- ja deebetkaardid, reisisšekid ja pangavekslid;
- ix) garantiid ja bilansivälised kohustused;
- x) kauplemine oma või klientide nimel kas börsil, reguleerimata väärtpaberiturul või teisiti:
 - (A) rahaturu instrumendid (sealhulgas tšekid, arved, hoisertifikaadid);
 - (B) välisvaluuta;
 - (C) tuletisväärtpaberid, sealhulgas, kuid mitte ainult futuurid ja optioonid;
 - (D) valuutakursi ja intressimäära instrumendid, sealhulgas sellised finantsinstrumendid nagu vahetus- ja tulevikutehingud;
 - (E) siirdväärtpaberid;
 - (F) muud vabalt vahetatavad finantsinstrumendid ja finantsvarad, sealhulgas väärismetallikangid;
- xi) osalemine igat liiki väärtpaberite emissioonides, sealhulgas emissiooni garanteerimine ja agendina paigutamine (nii avalikult kui suunatult), ja sellega seotud teenuste osutamine;
- xii) rahamaaklerlus;
- xiii) vara valitsemine, nagu raha- ja väärtpaberiportfelli haldamine, kõik kollektiivsete investeeringute valitsemise vormid, pensionifondi haldamine, hooldus-, depositaar- ja usaldushoiuteenused;
- xiv) finantsvarade, sealhulgas väärtpaberite, tuletisväärtpaberite ja teiste siirdväärtpaberitega seotud arveldus- ja kliiringteenused;
- xv) finantsinformatsiooni, finantsandmete töötlemise ja vastava tarkvara hankimine ja edastamine teiste finantsteenuste osutajate poolt;

- xvi) nõustamine, vahendamine ja muud finantsabiteenused, mis on seotud kõigi alalõikudes v kuni xvi loetletud tegevustega, sealhulgas krediidisoovituse ja -analüüsi, investeringute ja väärtpaperiportfelliga seotud uuringud ja nõustamine, samuti nõustamine äriühingute omandamise ja ümberstruktureerimise ning strateegia kohta.
- b) "Finantsteenuse osutaja" tähendab liikme füüsilist või juriidilist isikut, kes soovib osutada või osutab finantsteenuseid, kuid termin "finantsteenuse osutaja" ei hõlma avalikke üksusi.
- c) "Avalik üksus" tähendab:
- i) liikme valitsust, keskpanga või rahandusametuse või liikme omanduses olevat või tema kontrollitavat üksust, mille peamine ülesanne on täita valitsuse või valitsustegevusega seotud funktsioone, välja arvatud peamiselt kaubanduslikel tingimustel finantsteenuseid osutav institutsioon;
 - ii) eraüksus, mis täidab funktsioone, mis on tavaliselt keskpangal või rahandusametusel.
-

Teine lisa finantsteenuste kohta

1. Käesoleva lepingu II artiklist ja II artikli erandeid puudutava lisa punktide 1 ja 2 hoolimata võib liige neli kuud pärast WTO lepingu jõustumise kuupäeva algava 60-päevase ajavahemiku jooksul loetleda lisas need finantsteenustega seotud meetmed, mis on vastuolus lepingu II artikli lõikega 1.
 2. Käesoleva lepingu XXI artiklist hoolimata võib liige neli kuud pärast WTO lepingu jõustumise kuupäeva algava 60-päevase ajavahemiku jooksul parandada, muuta või kõrvaldada kas kõik või osa oma loendisse kantud finantsteenustega seotud erikohustustest.
 3. Teenustekaubanduse nõukogu kehtestab punktide 1 ja 2 kohaldamiseks vajalikud protseduurid.
-

Lisa mereveoteenuseid käsitlevate läbirääkimiste kohta

1. II artikkel ja lisa II artikli erandite kohta, kaasa arvatud nõue loetleda lisas kõik liikme säilitatavad enamsoodustusrežiimiga vastuolus olevad meetmed, jõustuvad rahvusvahelise laevaliikluse, selle abiteenuste ning sadamarajatistele juurdepääsu ja nende kasutamise puhul alles:
 - a) mereveoteenuseid käsitlevaid läbirääkimisi puudutava ministrite otsuse lõike 4 põhjal määrataval rakendamise kuupäeval;
 - b) läbirääkimiste ebaõnnestumise korral mereveoteenuseid käsitlevate läbirääkimiste toimkonna lõpparuande esitamise kuupäeval, nagu selles otsuses on sätestatud.
 2. Punkti 1 ei kohaldata mitte ühegi mereveoteenuseid puudutava erikohustuse puhul, mis on kantud liikme loendisse.
 3. Punktis 1 viidatud läbirääkimiste lõppemisest alates ja enne rakendamise kuupäeva võib liige parandada, muuta või kõrvaldada sellest teenindusalast kõik või osa erikohustustest kompensatsiooni pakkumata, hoolimata XXI artikli sätetest.
-

*Lisa telekommunikatsiooni kohta***1. Eesmärgid**

Tunnustades telekommunikatsiooni teenindusala eriomadusi ja eriti selle kaksikrolli majandustegevuse selgepiirilise sektorina ja sektorina, mis on muu majandustegevuse aluseks ja vahendiks, on liikmed kokku leppinud järgmises lisas, püüdes täiustada käesoleva lepingu sätteid nende meetmete puhul, mis mõjutavad juurdepääsu üldkasutatavatele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ning nende kasutamist. Käesolev lisa pakub vastavalt märkusi ja täiendavaid sätteid selle lepingu kohta.

2. Kohaldamisala

- a) Käesolevat lisa kohaldatakse liikme kõigi meetmete puhul, mis mõjutavad juurdepääsu üldkasutatavatele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ning nende kasutamist. ⁽¹⁾
- b) Käesolevat lisa ei kohaldata raadio- või televisioonisadete kaabel- või ringhäälingulevi mõjutavate meetmete puhul.
- c) Käesoleva lisa põhjal ei saa:
 - i) nõuda liikmelt, et ta volitaks teise liikme teenuseosutajat rajama, ehitama, soetama, rentima, kasutama või osutama telekommunikatsioonivõrke või teenuseid muul viisil, kui on sätestatud tema loendis või
 - ii) nõuda liikmelt (või nõuda liikmelt, et ta kohustaks tema jurisdiktsiooni all olevaid teenuseosutajaid) et ta rajaks, ehitaks, soetaks, rendiks, kasutaks või osutaks telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid, mida üldiselt avalikkusele ei pakuta.

3. Määratlused

Käesolevas lisas tähendab:

- a) "telekommunikatsioon" signaalide edastamist ja vastuvõtmist mis tahes elektromagnetilisel teel;
- b) "üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus" mis tahes telekommunikatsiooniteenust, mida liige kas selgesõnaliselt või tegelikult on nõudnud üldiselt kõigile kättesaadavana kõigile kasutajatele. Selliste teenuste hulka võib muu hulgas kuuluda telegraaf, telefon, teleks ja andmeedastus, kuhu tavaliselt kuulub tarbijainfo ülekandmine reaajas kahe või enama punkti vahel ilma tarbijainfo vormi või sisu muudatuseta;
- c) "üldkasutatav telekommunikatsioonivõrk" avalikku telekommunikatsioonivõrkude infrastruktuuri, mis võimaldab signaalide edastamist kindlaksmääratud lõpp-punktide vahel;
- d) "ettevõttesisene side" telekommunikatsiooni telekommunikatsiooni, mille abil ettevõtte suhtleb kas ettevõttesisesel või oma kahe või enama tütarühingu ja filiaaliga ning liikme riiklikest seadustest ja määrustest sõltuvalt liitunud ettevõtetega. Seda silmas pidades on tütarühingud, filiaalid ja kohaldatavuse korral liitunud ettevõtted iga liikme määratleda. Käesolevas lisas on "ettevõttesiseses sides" välistatud kaubanduslikud või mittekaubanduslikud teenused, mida osutatakse ettevõtetele, kes ei ole sidustütarühingud, filiaalid või liitunud ettevõtted, või mida pakutakse klientidele või võimalikele klientidele;
- e) iga viide käesoleva lisa punktidele või alapunktidele hõlmab kõiki selle juurde kuuluvaid alajaotusi.

4. Selgus

Käesoleva lepingu III artiklit rakendades tagab iga liige, et asjakohane teave tingimuste kohta, mis mõjutavad ligipääsu avalikele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ning nende kasutamist, on avalikult kättesaadav, sisaldades: makse ja muid teenuste tingimusi ning asjaolusid; niisuguste võrkude ja teenuste tehniliste liideste spetsifikaate; teavet nendele ligipääsu ning nende kasutamist mõjutavate standardite ettevalmistamise ja vastuvõtmise eest vastutavate organite kohta; tingimusi, mida täidetakse terminali- ja muude seadmete liitmiseks, ning vajaduse korral teatamis-, registreerimis- või litsentsimisnõudeid, kui neid on.

5. Juurdepääs üldkasutatavatele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ning nende kasutamine

- a) Iga liige tagab tema loendis sisalduva teenuse osutamise nii, et mis tahes liikme teenuseosutajale on võimaldatud ligipääs avalikele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ning nende kasutamine vastuvõetavatel ja mittediskrimineerivatel tingimustel. Sellist kohustust rakendatakse muu hulgas alapunktides *b* kuni *f*. ⁽²⁾

⁽¹⁾ See lõige tähendab seda, et iga liikmel tuleb tagada käesoleva lisa kohustuste kohaldamine mis tahes vajalike meetmete abil avalike telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste osutajate suhtes.

⁽²⁾ Mõiste "mittediskrimineeriv" tähendab enamsoodustusrežiimi ja võrdset kohtlemist, nagu lepingus on määratletud, samuti nagu teenindusala terminina tähendab see "tingimusi, mis ei ole ebasoodsamad, kui on võimaldatud mis tahes teisele samasuguste avalike telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste kasutajale samasugustel asjaoludel".

- b) Iga liige tagab, et mis tahes teise liikme teenuseosutajatele võimaldatakse ligipääs mis tahes avalikele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele, mida pakutakse selle liikmesmaa piires või piiriülevalt, ning nende kasutamine, kaasa arvatud eraviisiliselt renditud liinid, ning et selleks on niisugustel osutajatel alapunktide *e* ja *f* põhjal lubatud:
- i) osta või rentida ja liita terminali- või muid seadmeid, mis ühendatakse võrku ja mis on vajalikud osutaja teenuste osutamiseks;
 - ii) siduda eraviisiliselt renditud või eraomanduses olevad liinid avalike telekommunikatsioonivõrkude ja -teenustega või teise teenuseosutaja renditud või omanduses olevate liinidega;
 - iii) kasutada teenuseosutaja valikul teenuse osutamisel muid kasutusprotokolle, kui on vaja üldiselt telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste avalikkusele kättesaadavuse tagamiseks.
- c) Iga liige tagab, et mis tahes teise liikme teenuseosutajad võivad kasutada avalikke telekommunikatsioonivõrke ja -teenuseid riigisiseseks ja piiriüleseks info edastamiseks, kaasa arvatud osutajad, kes pakuvad ettevõttesiseseid sideteenuseid, ja pääseda ligi mis tahes liikme territooriumil andmebaasides sisalduvale või muul viisil salvestatud arvutiga loetavale infole. Liikme igast uuest või parandatud meetmest, mis sellist kasutamist oluliselt mõjutab, tuleb teatada ja konsulteerida selle üle kooskõlas lepingu asjakohaste sätetega.
- d) Eelmisest lõikest hoolimata võib liige võtta selliseid meetmeid, mis on vajalikud teadete julgeoleku ja konfidentsiaalsuse tagamiseks, arvestades nõuet, et neid meetmeid ei rakendata viisil, et need loomaksid teenustekaubanduses meelevaldse või õigustamatu diskrimineerimise vahendeid või tekitaksid varjatud piiranguid.
- e) Iga liige tagab, et telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ligipääsuks ning nende kasutamiseks ei esitata muid tingimusi peale nende, mis on vajalikud selleks, et:
- i) tagada telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste osutajate avaliku teeninduse vastutus, eriti nende suutlikkus teha oma võrgud ja teenused üldkättesaadavaks;
 - ii) kaitsta avalike telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste tehnilist terviklikkust;
 - iii) tagada, et mis tahes teise liikme teenuseosutajad ei osuta teenuseid, kui need pole lubatud vastavalt kohustustele liikme loendis.
- f) Tingimusel, et avalikele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ligipääsu ning nende kasutamise tingimused vastavad alapunktis *e* esitatud kriteeriumidele, võivad need sisaldada:
- i) niisuguste teenuste edasimüügi või jagatud kasutamise piiranguid;
 - ii) nõuet kasutada täpselt kindlaksmääratud tehnilisi liideseid, sealhulgas liideseprotokolle selliste võrkude ja teenuste ühendamiseks;
 - iii) vajaduse korral nõudeid selliste teenuste vastastikuseks koostöömiseks ja punkti 7 alapunktis *a* esitatud eesmärkide saavutamise ergutamiseks;
 - iv) terminaliseadmete või muude võrguga liidetavate seadmete tüübikinnitust ja tehnilisi nõudeid, mis puudutavad selliste seadmete ühendamist niisuguste võrkudega;
 - v) piiranguid eraviisiliselt renditud või eraomandis olevate liinide ühendamisel selliste võrkudega ja teenustega või teise teenuseosutaja renditud või eraomanduses olevate liinidega;
 - vi) teatamist, registreerimist ja litsentsimist.
- g) Selle osa eelnevatest punktidest hoolimata võib arengumaaliige vastavalt oma arengutasemele esitada avalikele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ligipääsuks ning nende kasutamiseks põhjendatud tingimusi, mis on vajalikud tema omamaise telekommunikatsiooni infrastruktuuri ja teenindusvõimsuse tugevdamiseks ning selleks, et suurendada tema osavõttu rahvusvahelisest telekommunikatsiooniteenustega kauplemisest. Need tingimused peavad olema kindlaks määratud liikme loendis.

6. Tehniline koostöö

- a) Liikmed tõdevad, et tõhus ja arenenud telekommunikatsiooni infrastruktuur maades, eriti arengumaades, on oluline nende teenustekaubanduse laienemiseks. Sel eesmärgil kiidavad liikmed heaks ja ergutavad niipalju kui võimalik arenenud maid ja arengumaid ning nende avalike telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste osutajaid ja muid üksusi osalema rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonide, sealhulgas Rahvusvahelise Telekommunikatsiooniliidu, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Arenguprogrammi ja Rahvusvahelise Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga arenguprogrammides.
- b) Liikmetel tuleb ergutada ja toetada arengumaade telekommunikatsioonialast koostööd rahvusvahelisel, piirkondlikul ja madalamal tasandil.
- c) Koostöös asjassepuutuvate rahvusvaheliste organisatsioonidega tuleb liikmetel võimalust mööda teha arengumaadele kättesaadavaks info telekommunikatsiooniteenuste, telekommunikatsiooni ja tehnoloogia arengu kohta, et aidata neil tugevdada omamaist telekommunikatsiooniteenuste sektorit.
- d) Liikmed võtavad eriti arvesse vähimarenenud maade võimalusi, ergutades välismaiseid telekommunikatsiooniteenuste osutajaid abistama tehnoloogia edasiandmisel, väljaõppes ja muus tegevuses, mis toetavad nende telekommunikatsiooni infrastruktuuri arengut ja telekommunikatsiooniteenustega kauplemise laienemist.

7. Suhe rahvusvaheliste organisatsioonide ja lepingutega

- a) Liikmed tõdevad rahvusvaheliste standardite tähtsust telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste ülemaailmse ühtesobivuse ja koostoimivuse nimel ning kohustuvad edendama selliste standardite loomist asjassepuutuvates rahvusvahelistes organites, kaasa arvatud Rahvusvaheline Telekommunikatsiooniliit ja Rahvusvaheline Standardimisorganisatsioon.
 - b) Liikmed tõdevad valitsustevaheliste, eriti Rahvusvahelise Telekommunikatsiooniliidu ja valitsusväliste organisatsioonide ja lepingute osa omamaiste ja ülemaailmsete telekommunikatsiooniteenuste tõhusa toimimise kindlustamisel. Liikmetel tuleb vajaduse korral sõlmida asjakohane kokkulepe nende organisatsioonidega, et konsulteerida käesoleva lisa rakendamisel tekkivate küsimuste üle.
-

Lisa telekommunikatsiooni baasteenuseid käsitlevate läbirääkimiste kohta

1. II artikkel ja lisa II artikli erandite kohta, kaasa arvatud nõue loetleda lisas kõik liikme säilitatavad enamsoodustusrežiimiga vastuolus olevad meetmed, jõustuvad telekommunikatsiooni baasteenuste puhul alles:
 - a) telekommunikatsiooni baasteenuseid käsitlevaid läbirääkimisi puudutava ministrite otsuse lõike 5 põhjal määrataval rakendamise kuupäeval või
 - b) kui läbirääkimised ei peaks andma tulemusi, telekommunikatsiooni baasteenuseid käsitlevate läbirääkimiste rühma lõpparuande kuupäeval, nagu on sätestatud selles otsuses.
 2. Lõiget 1 ei tohi kohaldada mitte ühegi liikme telekommunikatsiooni baasteenuseid puudutava konkreetse kohustuse suhtes, mis on kantud liikme loendisse.
-